

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

V. Vtrum Deo conueniat ius proprietatis essentialiter sibi subordinans
immediatè omnia iura creata?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

formaliter est sub iure proprietatis sui subiecti, ceditque eius utilitati seu felicitati, licet terminatiue, & obiectiue cedat felicitati aliorum, & sit extra terminos proprietatis, ac proinde ex parte termini sint separabilia hæc duo iura.

Art. 2. Ad rationem dubitandi in contrarium, quæ est posterior pars primæ rationis adductæ pro parte negatiua, dicitur quod qui acceptauit votum obedientiæ sibi præstitum, eo ipso habet iure proprietatis superioritatem supra vouentem, quem repugnat non habere ante votum iure proprietatis eam libertatem disponendi de suis actionibus, quam amittit per votum, & transfert in alium. Nec superiores Minorum sunt omnino expertes iuris proprietatis etiam pure spiritualis, sed tantum eius, quod versatur circa pecunias, & circa omnia externa pecuniis æstimabilia.

Art. 3. Secunda conclusio est: potest acquiri de nouo ius aliquod proprietatis, quin propterea acquiratur, aut etiam præsupponatur ullum ius iurisdictionis in eodem subiecto circa eandem rem. Quod constat clarè ex prima ratione partis negatiuæ.

Art. 4. Quare ad primam partem primæ rationis pro parte affirmatiua dicitur potestatem liberam inclusam in iure proprietatis esse inimpedibilem licet ob legem latam, vel ab ipso habente tale ius, vel ab alio superiori; nec esse necessarium, ut eiusmodi lex fauorabili habenti proprietatem lata fuerit ab eodem, quia sufficit si ab alio lata fuerit. Vnde ex actionibus iuris proprietatis sæpè confurgit in alios noua obligatio tantum indirectè, non ob legem aliquam nouam, sed ob nouitatem materiæ comprehensæ sub lege præexistenti ex suppositione, quod existeret talis materia.

Art. 4. Tertia conclusio est: omne ius proprietatis, vel est identificatum cum iure iurisdictionis circa eandem rem, vel est dependens ab eodem tantquam à principio, & causa non solum identicè, & materialiter, sed etiam formaliter, & quatenus tale est. Idem dicitur è conuerso de iure iurisdictionis comparato cum iure proprietatis. Patet conclusio quoad utramque partem ex rationibus dubitandi propositis pro parte affirmatiua. Illæ enim rationes licet non conuincant quoad omnia totum, quod intendunt, istam tamen disiunctiuam omnino conuincunt, ut colligitur ex earum collatione cum iis, quæ modo dicta sunt circa secundam conclusionem, & cum iis, quæ mox dicentur soluendo rationes contrarias.

Art. 5. Igitur ad utramque partem secundæ rationis proficere pro parte negatiua, respondetur veniatorem non posse facere suam feram, quam capit, quocumque etiam animi, ac intentionis adiuncto adminiculo, si non præexistat lex antecedenter facta, ut fera cedat capiendi, utque nulli deinceps liceat impedire capientem ab usu, & possessione eius. Fieri nemque potuit lex, ut res omnes exteriores perseverarent semper, & in omni euentu communes, atque posita ista lege nullum posset acquiri ius præstatum proprietatis. Ergo omnis acquisitio huiusmodi iuris pendet essentialiter à iure iurisdictionis tantquam à causa eius partiali, & quidem præcipua inter alias.

Art. 6. Iam qui vouet obedientiam alteri, nullam propterea induceret iurisdictionem in ipsum utcumque acceptantem, nisi præhaberet iure proprietatis usum suæ libertatis, & potestatem liberam disponendi de suis actionibus. Qui enim sic vouet, renuntiat propriæ libertati, eamque abdicat à se, & transfert in alium. Qui autem non præhabet aliquid, ut proprium, non potest illi renuntiare, nec in alium transferre. Ergo libera potestas, quæ aderat vouenti, eratque directioni, & prudentiæ monasticæ

ipsius subiecta, & ordinata ad propriam ipsius felicitatem, adeoque pertinet ad ius proprietatis eidem conueniens, transfertur per votum in alium, & subiicitur directioni, ac prudentiæ alienæ, & ordinatur ad felicitatem non propriam habentis, sed, alterius; à quo prius habebatur, adeoque pertinet deinceps ad ius iurisdictionis, quippe libertas propria vouentis restringitur ab ipso per votum validum & transfertur in alium, non odio, sed amore propriæ felicitatis; ideoque semper remanet illi deuincta quoad utilitatem. Quod dicitur libertatem, seu liberam directionem suarum actionum haberi ab unoquoque non iure, sed natura, supponit falsum. Quia ius naturale habetur iure, & natura simul, ut infra exponetur.

QVÆSTIO V.

Virum Deo conueniat ius proprietatis essentialiter sibi subordinans immediatè omnia iura creata?

Videtur non conuenire 1. Quia ius proprietatis est essentialiter ordinatum ad propriam felicitatem habentis ipsum ius. Deo autem nihil conuenit relatiue ad res creatas ordinatum ad felicitatem ipsius. Quam videlicet possidet vndequaque perfectam, & completam tam intensiue quam extensiue independentem à creaturis.

2. Fieri potuit, ut Deus nihil crearet. Ergo fieri potuit, ut nullum ius proprietatis Deo conueniret. Patet consequentia. Quia repugnat subsistere ius nullo existente termino iuris. Perfectio autem, quæ potest deesse Deo in aliquo euentu, in nullo euentu adesse illi potest.

3. Is cui Deus aliquid donauit, potest ius suum transferre in alium sola sua voluntate. Ergo is, in quem ita translatum esset ius proprietatis, haberet illud cum dependentia immediatè à sola voluntate transferentis. Ergo Deo non conuenit ius subordinans sibi immediatè omnia iura creata.

Art. 1. Resp. Ex dictis in questione præcedenti colligitur omne ius creatum pendere essentialiter à iure, quod habet Deus in res creatas. Ostensum namque est præsertim in duabus postremis responsionibus omne ius proprietatis acquisitum de nouo pendere essentialiter ab aliquo iure iurisdictionis iam præexistente: atque è conuerso omne ius iurisdictionis acquisitum de nouo pendere essentialiter ab aliquo iuris proprietatis iam præexistenti. Omne autem ius creatum est acquisitum de nouo, estque de eius essentia, ut possit incipere esse, postquam non fuit. Ne igitur detur processus in infinitum dependentiæ, & præexistentiæ inter utrumque ius, necesse est venire ad ius aliquod primum, quod nec acquiratur, nec possit acquiri de nouo, quodque proinde sit essentialiter ab æterno, & à se; quale solum est ius Dei in res creatas. Ergo ab hoc iure cætera omnia iura essentialiter dependent.

Art. 2. Indidem rursus colligitur dependentiam istam omnium aliorum iurium à iure Dei non esse tantum mediatam, & remotam in reliquis iuribus creatis præter primum, seu præter ius independentens ab alio priori iure creato; sed esse immediatam, & proximam in omnibus, & singulis iuribus creatis. Ostensum namque est omnia, & singula iura proprietatis de nouo acquisita, id est creata pendere essentialiter à lege immediatè fauorabili respectu habentis tale aliquod ius, obligante scilicet immediatè omnes alios in conscientia ad non impediendas actiones proprias eiusdem

eiusdem iuris. Et insuper ostensum est omne ius iurisdictionis haberi ante suum exercitium, ab eo distinctum, iure proprietatis; atque ideo dependenter ab eadem lege obligante in conscientia. Omnis autem lex obligans in conscientia est actus iuris Dei imponentis eam obligationem, vel se solo, vel per cooperationem cum superiore creato. Quia lex obligans in conscientia est necessitas conditionata carenti beatitudine aeternum vel ad tempus, si illi non obediatur, nec obtineatur venia a potente inferre tantum, ac tam grande malum. Hoc autem malum solus Deus inferre potest, ut patet. Atque Deus necessitati minime potest ad illud, vel inferendum, vel condonandum nisi sua voluntate, vel sola, vel coniuncta cum voluntate creata. Omne igitur ius creatum pendet essentialiter, ac immediate a iure Dei, & eius exercitio, seu lege.

Art. 3. Confirmatur. Omnes operationes physicae causarum secundarum quatenus sunt communicatiue perfectionis physicae praexistentis in iisdem causis dependent essentialiter, ac immediate a cooperatione physica Dei. Ergo omnes operationes morales substantiarum rationalium creaturarum, quibus perfectiones morales, praelationes, & iura aliorum in alios transferuntur, & communicantur, dependent essentialiter, ac immediate a cooperatione morali Dei. Vergetur paritatis ratio a fortiori, quia actiones istiusmodi morales, & iura, quae sunt illarum effectus, praeminent perfectione, & estimatione multis effectibus pure physicis causarum secundarum; siquidem priores illi effectus sunt proprii substantiarum rationalium, & earundem perfectiui quatenus talium: inter effectus vero pure physicos plerique sunt communes irrationalibus, & inanimatis. Quod autem perfectius est magis dependet ab optimo; quod scilicet ab eo magis participatur, in quod plus influit: atque causa secunda sunt minus sufficientes se solis ad id quod praestantius est; quandoquidem ad id etiam, quod minus praestat, sunt insufficientes ex defectu perfectionis. Profecto cum dubitare nemo possit homines esse perfectiores, atque excedere magis iuribus, quam calore, colore, aut aliis eiusmodi; dubitari minus potest, quod illa debeant a Deo immediate; quando haec alia ab ipso immediate dependent. Cuiusmodi argumentum, est frequens Augustino aduersus Pelagianos tribuentes Deo, quod sumus, & negantes eidem quod boni sumus.

Art. 4. Agnouit Philosophus dependentiam istam iuris proprietatis a iure iurisdictionis, nihilque frequentius suggerit toto praesenti libro 5. Ethicorum, & ea de causa 1. Politicorum hoc ius definiuit ordinationem societatis civilis, explicans effectum per causam. Quae tamen explicatio difficulter cohaeret cum doctrina eiusdem 1. Rhet. ad Theod. c. 13. ubi dicitur: *est quoddam natura iustum, & iniustum, quod omnes variantur, & si nulla societas, aut pactum sit. Quod ipsum distinctius tradit in praesenti c. 7. dicens: civilis iustum aliud naturale, aliud legitimum. Et naturale quid est, quod ubique vim habet eandem, & non quia videtur, vel non videtur. Legitimum autem, quod a principio quidem nihil refert sic an aliter habeat, cum vero positum fuerit, refert.* Id est; aliud est ius siue iustum, quod ab ordinatione civili dependet, aliud, quod non dependet. Necessario igitur est ordinationem civilem non eodem ubique sensu usurpari a Philosopho, sed alibi pro libera hominum conventionione facta per electionem spontaneam, ut in posterioribus istis locis, alibi pro conventionione, ut est communis naturaliter insita, & habitae per electionem liberam, ut in primo loco.

Art. 5. Verum, utcumque hoc habeat, semper desideratur in Philosopho ultima iurium humanorum resolutio tradita clare, atque distincte. Sane quod dicit

postremis illis verbis; *cum vero positum fuerit, refertur vnum ex iis est, quae ubique vim habent eandem, & a principio quidquam refertur sic, an aliter habeant, & non quia videtur, vel non videtur*, quod enim postquam aliquid visum, & positum est; id est ordinatione, & lege humana stabilitum est, refertur quidquam, non ex eo pendet, quod ita videatur, vel non videatur. Alias enim daretur processus in infinitum in legibus humanis. Deinde transgressio constitutionis civilis, & legum mutua hominum conventionione mediate, vel immediate persistentium non solum inducit poenas temporales, aut tantum circa bona temporalia, sed etiam priuationem beatitudinis. Qui effectus cum pendeat immediate a sola diuina bonitate, non potest induci vlla voluntate, aut ordinatione creata sola. Necessaria igitur est cooperatio moralis voluntatis, & ordinationis diuinae.

Art. 6. Quare dum non assurgit consideratio in voluntatem, & ordinationem diuinam, necesse est, ut lateat non solum prima omnium iurium creatorum origo, verum etiam causa adequata immediata, ac proxima, & ex partialibus praecipua vnus cuiusvis iuris creati. Verum quia ad cognitionem voluntatis, & ordinationis diuinae naturalis, non nisi mediante voluntate, & ordinatione creata naturaliter insita homini, peruenimus per cognitionem naturalem; atque huic causa particulari formaliter correspondent ea mala, quae hominibus per homines ob iniurias infliguntur, propterea Philosophus obseruator solius ordinis naturalis haesit in ordinatione societatis civilis, nec ulterius progressus est. Quod, ut ad aliquam eius excusationem valeat certe ad exactam rei, de qua loquitur, expositionem, nequaquam sufficit eius doctrina diuinitatis, ut in praesenti, ita & alibi frequenter non satis sollicita.

Art. 7. Colligitur postremo ius proprietatis, & ius iurisdictionis diuinae non distinguuntur inter se virtualiter intrinsece, sed vtramque esse vnica obiectiue, atque omnibus modis eadem, ac simplicem formalitatem absque vlla mutua, vel non mutua discrepantia Praedicatorum, quae de alterutro, ut est in se affirmari, vel negari possunt independentem a relatione ad similia praedicata creata, & modo nostro cognoscenda in illis fundato. Probatur; quia ut dictum est, omne ius proprietatis distinctum a iure iurisdictionis essentialiter dependet ab aliquo praesistente iure iurisdictionis; & e conuerso hoc ius dependet ab illo, si ab illo distinguatur. Atque ratio in hanc rem superius adducta aequè conuincit antecessorem virtualem supposita distinctione virtuali, ac reale supposita reali, ut patebit consideranti. Quare si alterutrum ius distingueretur in Deo virtualiter intrinsece ab altero necesse esset vtrumvis esse prius, & posterius altero, virtualiter intrinsece; atque adeo vtrumvis eorum esse prius, & posterius seipso eodem modo. Nempè quodlibet est prius omnino; quae sunt posteriora posteriori respectu sui. Eadem est ratio de prioritate, & posterioritate eiusdem vtrumque generis. Sequens autem est absurda, ut ex se satis patet, & alibi pluribus ostensum est.

Art. 8. Confirmatur mutua haec vtriusque iuris diuini indistinctio virtualis. Quia omne ius Dei est essentialiter ordinatum indiuisim ad gloriam ipsius, & vtilitatem nostram. Repugnat enim metaphysice Deum aliquid liberè operari intendendo gloriam suam, quin eo ipso velit vtilitatem nostram; aut intendendo nostram vtilitatem, quin eo ipso velit gloriam suam. Quia omnis gloria Dei ipsi libera est utilis nobis. Proficimus enim glorificando Deum, & nostra proinde interest habere vnde ipsum glorificemus. Nihil igitur facere potest Deus gloriosum sibi, quod non sit utile nobis, ideoque conferens ad nostram felicitatem.

felicitatem. Similiter omnis nostra utilitas est gloriosa Deo, quia nihil facere potest, nisi habendo se pro fine excellentiæ, & volendo sibi gloriam eorum omnium, quæ facit. Nec enim intentio diuina quiescere potest tanquam in fine excellenti, & beatifico, nisi in ipso Deo.

Art. 9. Quare idem dictum est, vt ait D. Tho. q. 5. de pot. art. 4. ante finem. *c. quod Deus omnia propter seipsum fecit, & quod creaturas fecerit propter earum esse*; id est, vt sibi sint bonæ. Quod probat conferendo illud prou. 16. *vniversa propter seipsum operatus est Dominus*; cum illo Sap. cap. 1. *creauit enim Deus, vt essent omnia*. Omnis igitur potestas libera Dei circa creaturas est ordinata indiuisim ad gloriam eius, & ad nostram utilitatem. Dictum autem est facultatem liberam ordinatam ab bonum proprium esse ius proprietatis; atque ordinatam ad bonum aliorum esse ius iurisdictionis. Ergo ius proprietatis, & ius iurisdictionis sunt in Deo vnica formalitas, etiam virtualiter indiuisibilis ex parte obiecti.

Art. 10. Obseruandum est, gloriam Dei resultantem ex creaturis dici bonam Deo, & quid conferens ad eius felicitatem, non quod aliquid boni accrescat ipsi ex creaturis, quo melius in se habeat, aut quod illis indigeat, vt sit felix, vel magis felix, sed solum quia creata Dei glorificatio est, quid condecens eius infinitam bonitatem, ac maiestatem; & quia felicitatem suam voluit cum nostra ita coniungere, vt non possumus absque displicentia eius impedire felicitatem nostram; eamque impediendo, impediamus eo ipso actum diuinæ felicitatis proprium; hoc est complacentiam specialem Dei de nostro bono, & felicitate. Quam complacentiam paratus est habere quantum est de se, si a nobis non impediatur, vtque non impediamus mouet nos, atque sollicitat mediis efficacissimis.

Art. 11. Verum quia hæc ipsa complacentia specialis nihil interest Dei, sed intenditur ab ipso, ac si ipsius interesset propter vim amoris, quo nos amat, & transformatur in nos, propterea in expositione iuris proprietatis, & suitatis illi correspondentis ex parte rerum non adhibita est utilitas, aut commodum, nec finis utilitatis, sed felicitatis, & finis secundum se, atque beneplacitum habentis ius, vt sic iura etiam Dei comprehenderentur, & exponeretur ratio vniuersalissima iuris, à qua vtique excluditur ius Dei, dum adiecitur utilitas, aut finis utilitatis respicientis ipsum habentem ius. Constat igitur ex his omnibus conuenire Deo ius proprietatis seclusis imperfectionibus iuris proprietatis creati, idque vniuersalissimum, & immediatè, ac formaliter subordinans sibi ex essentia sua omnia iura creata. Quod erat intentum.

Ad 1. Res creatæ pertinent ad felicitatem Dei, licet non tanquam bona utilia ipsi, bene tanquam bona decentia ipsum, conferentia ad eius gloriam, & intenta ab eodem, perinde atque si ipsius interesset ea habere. Quod sufficit omnino ad conceptum essentialem iuris proprietatis seclusis imperfectionibus iurium creatorum, in quibus felicitas, intentio, & complacentia sunt inseparabiles ab utilitate. Quod discrimen nuper explicatum est sufficienter.

Ad 2. Vnumquodque ius potest exerceri tam faciendo, quam non faciendo; siquidem ex conceptu suo est libera facultas faciendi, & non faciendi, vt dictum est q. 3. Quare Deo nihil creante daretur terminus negatiuus iuris diuini, nempe non esse creaturarum sola Dei libera voluntate, hoc est solo exercitio iuris eius impeditur, quod minus essent. Is autem terminus negatiuus tam est sufficiens ad existentiam, & exercitium iuris, quam sufficiens est terminus positius, vt liquet ex ratione data.

Ad 3. Cum dicitur posse aliquem ius suum transferre in alium sola sua voluntate, To sola tantummodo

excludit necessitatem alterius voluntatis creatæ ad subsistentiam, & valorem translationis; non verò voluntatem diuinam, tum legislatiuam, qua munit, & reddit obligatoriam dispositionem voluntatis creatæ; tum eam, qua cooperatur voluntati creatæ, eiusque executioni. Quare omnis humana translatio iuris dependet à Deo immediatè, non minùs moraliter, & iuridicè, quam physicè.

QVÆSTIO VI.

Vtrum ius constituatur per actus intellectus, & voluntatis?

Videretur non constitui. 1. Quia dictum est ius esse liberam potestatem. Potestas autem non est nomen actus, sed potentie; ergo ius non constituitur intrinsecè per actus intellectus, & voluntatis, sed potius est principium eorum actuum.

2. Licet applicatio agentis ad passum sit necessaria, vt principium actuum exerceat actiuitatem suam; nihilominus applicatio non pertinet ad constitutionem intrinsecam actiuitatis; ergo similiter licet cognitio aliqua, aut volitio sint necessariae ad exercitium iuris, non propterea ij actus pertinent ad constitutionem intrinsecam ipsius iuris, quod est virtus actiua moraliter.

3. Iura rerum transferuntur ab aliis ad alios homines donationibus, contractibus, & aliis modis. Actus autem intellectus & voluntatis nulla ratione ab aliis ad alios transferri possunt. Ergo iura sunt omnino distincta ab iis actibus.

4. Quando alicui aliquid donatur, acquiritur ius donatio per solum actum voluntatis, quo ipse acceptat donationem: Quælibet enim cognitio antecedens hunc actum voluntatis dari potest, quin acquiratur ius; quælibet autem subsequens eundem actum præsupponit ius iam acquisitum; ergo nulla cognitio pertinet ad constitutionem intrinsecam iuris.

5. Dormiens, amens, ebrius, paruulus, expers rationis & nihil attendens actu ad res iuribus subiectas, aut ad iuridicos earum vsus potiuntur iuribus, nec toties illa amittunt, quoties cessant ab omni actu pertinenti ad iura rerum, siue necessariò cessant, siue liberè. Ergo actus intellectus, & voluntatis non pertinent intrinsecè ad existentiam, aut essentiam, & constitutionem iurium.

6. Contingit amitti iura retinente eo, qui illa amittit, omnes actus intellectus, & voluntatis, quibus prius exercebatur. Amittuntur enim sæpè per delicta, per sententias iudicum, per præscriptiones aliorum, aliisque similibus modis, nihil ea de re cogitante, aut statuente eo, qui illa amittit, adeoque nulla existente variatione actuum ipsius pertinentium ad intellectum, & voluntatem. Ergo.

Art. 1. Resp. Ius dicitur multipliciter, non solum ex parte rerum, circa quas versatur, & ex parte personarum, quarum est proprium, sed etiam secundum se, & secundum suam constitutionem intrinsecam. Aliud namque est purè extrinsecum illi personæ, cuius est proprium, eamque tantum extrinsecè denominans. Aliud informans intrinsecè subiectum cuius est. Rursus ius intrinsecè informans; aliud est habituale, & aliud actuale; aliud vltimò completum, aliud incompletum. Primum enim cui lex aliqua fauet quoad vsus alicuius rei, & quoad utilitatem ex ea percipiendam; posita aliqua conditione, cum primum ea conditio ponitur à parte rei, dicitur conuenire illi ius in eam rem, tamen si nulla ipsi affuerit notitia talis legis, aut talis conditionis iam existentis, ideoque nondum habeat potentiam in actu primo proximo liberam ad percipiendam eam utilitatem, eoque